

Η σημασία των χρόνων του ρήματος στην οριστική

Η σημασία των χρόνων δεν είναι η ίδια σε όλες τις εγκλίσεις, αλλά παρουσιάζει διαφορές: έτσι, άλλη είναι στην οριστική και άλλη στις άλλες εγκλίσεις. Θα παρακολουθήσουμε πρώτα τη σημασία των χρόνων στην οριστική.

Α. Παροντικοί χρόνοι

Παροντικοί χρόνοι είναι ο ενεστώτας και ο παρακείμενος.

1. Ο ενεστώτας

- α. Τα σπλάχνα τους κι η θάλασσα ποτέ δεν ησυχάζουν
- β. Τα χελιδόνια έρχονται την άνοιξη και φεύγουν το φθινόπωρο
- γ. Όπου λαλούν πολλά κοκόρια, αργεί να ξημερώσει
- δ. Αύριο φεύγω (= θα φύγω)
- ε. Έφτασα επιτέλους στον πύργο· ανοίγω και μπαίνω· παρουσιάζεται μπροστά μου ένας πανύψηλος άνθρωπος (= άνοιξα και μπήκα· παρουσιάστηκε...)
- στ. Στα σκοτεινά την έλυνξε, στ' άφεγγα τη χτενίζει (= τη χτένιζε)
- ζ. Στέκομαι και κοιτάζω (= έχω σταθεί και εξακολουθώ να είμαι όρθιος...)

- 1. Ο ενεστώτας φανερώνει αυτό που γίνεται στο παρόν και βρίσκεται στην εξέλιξή του· είναι, επομένως, χρόνος εξακολουθητικός. Η εξακολούθηση μπορεί να παρουσιάζεται: (μη συνοπτικός)

- α. Με συνέχεια (χωρίς διακοπή) (παρ. α).
- β. Με επανάληψη (με διακοπές) (παρ. β).
- Όμοια χρήση του ενεστώτα έχουμε σε εκφράσεις με γενικό κύρος, γνωμικά, παροιμίες (παρ. γ). (Γνωμικός ενεστώτας.)

- 2. Ο ενεστώτας χρησιμοποιείται ακόμη:

- α. Αντί για μέλλοντα (παρ. δ) και δηλώνει κάτι που, για κείνον που μιλεί, θα γίνει οπωσδήποτε.
- β. Αντί για αόριστο (παρ. ε) και δίνει ζωντάνια στην αφήγηση. (Ιστορικός ή δραματικός ενεστώτας.)

- γ. Αντί για παρατατικό (παρ. στ) και δίνει παραστατικότητα στην αφήγηση.
- δ. Αντί για παρακείμενο (παρ. ζ) και δηλώνει ότι το αποτέλεσμα εξακολουθεί να υπάρχει.

4. Ο αόριστος

- α. Όλα τα χρόνια τά έζησε στο νησί
- β. Γαλάζιο πουλάκι έσεισε μπροστά μου την ουρά του
- γ. Σαν ποιο χωράφι σπάρθηκε και δε θα το θερίσουν; (= σπέρνεται)
- δ. Πήγαινε κι έφτασα (= θα φτάσω)

- Ο αόριστος φανερώνει πως αυτό που σημαίνει το ρήμα έγινε στο παρελθόν και παρουσιάζεται συνοπτικά (συνοπτικός τρόπος ή στιγμιαίος), αδιάφορο αν κράτησε πολύ (παρ. α) ή λίγο (παρ. β).

- Ο αόριστος είναι χρόνος συνοπτικός (στιγμιαίος).

- Ο αόριστος χρησιμοποιείται κάποτε:

- Αντί για ενεστώτα (παρ. γ) και φανερώνει κάτι που συνήθως συμβαίνει (= γνωμικός αόριστος). Τον βρίσκουμε συνήθως σε γνωμικά και σε παροιμίες.

- Αντί για μέλλοντα (παρ. δ) και φανερώνει κάτι που είναι τόσο βέβαιο, για κείνον που μιλεί, ώστε να το παρουσιάζει ότι έγινε κιόλας.